

Hoe zat het ook alweer met...

Anonieme gedaagden?

Krakers blijven graag anoniem. Door het kraak-arrest van de HR uit 1971 konden ze niet worden gedagvaard. Maar in de loop van de jaren werden daar verschillende oplossingen voor gevonden.

WILLEM HEEMSKERK
redactielid

In 1971 wees de Hoge Raad het – in de literatuur veel bekritiseerde – kraak-arrest.¹ Bij de ontkennende beantwoording van de vraag of een kraker huisvredebreuk als bedoeld in art. 138 Sr pleegde, achtte de Hoge Raad van betekenis dat het gekraakte pand, dat te huur stond, door de eigenaresse niet ‘feitelijk als woning in gebruik’ was. Pas in 1993 zou de officier van justitie met het nieuwe art. 429sexies Sr de bevoegdheid krijgen om tegen kraken op grond van een voormalige gebruikssituatie op te treden.

Niet alleen de officier van justitie stond na het kraakarrest vaak machteloos tegen krakers, dat gold ook voor de huiseigenaren. Die zagen zich met het probleem geconfronteerd dat de zich in anonimiteit hullende krakers niet tot ontruiming konden worden gedagvaard, omdat niet aan het vereiste van vermelding van de naam en voornamen van de gedaagde(n) kon worden voldaan (art. 5 lid 1 sub 2° Rv-oud). In de creatieve kort geding-praktijk werd daar echter wat op gevonden met de ‘Huidenstraat’-constructie, zo genoemd naar een arrest van het gerechtshof te Amsterdam uit 1980.² Vereniging Hendrick de Keyser was eigenaresse van het pand aan de Huidenstraat 19 te Amsterdam, dat door anonymi was gekraakt. Hendrick de Keyser was met Aannemingsmaatschappij Hillen & Roosen B.V. overeengekomen dat deze het pand zou restaureren, voor welke restauratie een bouwvergunning en subsidies waren verleend. In verband met de kraak kon Hillen & Roosen de overeengekomen werkzaamheden echter niet uitvoeren. Daarop dagvaardde zij Hendrick de Keyser in kort geding, daartoe stellende dat deze nalatig bleef het pand voor het uitvoeren van de overeengekomen restauratiewerkzaamheden ter beschikking te stellen, zeggende daartoe niet in staat te zijn omdat het pand door derden in bezit was genomen. Hillen & Roosen, die

stelde er in verband met de continuïteit van haar bedrijf belang bij te hebben dat de overeenkomst door haar kon worden uitgevoerd, vorderde in kort geding veroordeling van Hendrick de Keyser om (a) Hillen & Roosen en haar personeel toe te laten in het pand om haar in staat te stellen de overeengekomen werkzaamheden uit te voeren en voorts (b) daartoe het pand met alle zich daarop en daarin bevindende personen en roerende goederen te ontruimen en te verlaten, met machtiging aan Hillen & Roosen de veroordeling zonodig zelf te bewerkstelligen met behulp van de sterke arm. Het hof achtte deze vordering toewijsbaar, met als gevolg dat ook de anoniem gebleven krakers uit het pand konden worden ontruimd. In de jaren na 1980 nam de ‘Huidenstraat’-constructie – met varianten³ – een hoge vlucht, en zo mogelijk nog hoger nadat de Hoge Raad zich daarmee akkoord verklaarde.⁴

**ZIJ DIE VERBLIJVEN IN DE
DESBETREFFENDE
ONROERENDE ZAAK OF EEN
GEDEELTE DAARVAN...**

De Hoge Raad vond een veroordeling als in het Huidenstraat-arrest door het hof toegewezen niet in strijd met het recht en maakte daarbij duidelijk dat geen beperking hoeft te worden aangelegd tot ‘de zijnen’ van de gedaagde, in die zin dat tussen de gedaagde partij en eventuele personen tot wie een ontruimingsveroordeling zich zou uitstrekken een rechtens relevante relatie dient te bestaan. Verder benadrukte de Hoge Raad dat in het stelsel van de wet ligt opgesloten dat een executoriale titel, voor wat betreft de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging, in beginsel ook jegens derden

die daarbij geen partij waren werking kan hebben. Als die derden een eigen recht hebben (en dat is bij krakers uiteraard niet het geval), of als anderszins door de executant misbruik van executiebevoegdheid zou worden gemaakt, dan kan de derde daar in een executiegeschil tegen opkomen, aldus de Hoge Raad. De Hoge Raad oordeelde de ‘Huidenstraat’-constructie ook niet in strijd met de goede procesorde, zolang de aan de veroordeling ten grondslag liggende (aannemings- of koop)overeenkomst althans geen schijnhandeling was.⁵

Pas met de Leegstandswet⁶ schoot de wetgever de huiseigenaren te hulp die zich in anonimiteit hullende krakers wilden dagvaarden met art. 4 sub 12° en een aanvulling op art. 5 lid 1 sub 2° Rv-oud, welke bepalingen nagenoeg gelijkkluidend zijn aan de huidige art. 61 resp. 45 lid 3 Rv.⁷ De opzet van deze bepalingen – ik ga hierna uit van de huidige bepalingen – is betrekkelijk eenvoudig. Het moet gaan om ‘hen die verblijven in een gebouw, de onroerende zaak of een gedeelte daarvan, indien het exploot een vordering tot ontruiming daarvan door anderen dan gebruikers of gewezen gebruikers krachtens een persoonlijk of zakelijk recht betreft’, om krakers dus. Bij een ontruimingsvordering tegen krakers behoeven de naam en de woonplaats van de gedaagde(n) – als die in redelijkheid niet kunnen worden achterhaald⁸ – en de persoon aan wie afschrift van het (dagvaardings)-exploot wordt gelaten niet te worden vermeld, maar geschiedt betekening op de wijze als vermeld in art. 47 Rv (afschrift in gesloten envelop). Daarbij noemt art. 61 Rv twee afwijkingen op art. 47 Rv: in plaats van dat een afschrift ‘aan de woonplaats’ van de gedaagde wordt gelaten, wordt deze ‘ter plaatse’ gelaten en in plaats van een vermelding van de naam en de woonplaats van de gedaagde op de envelop worden de krakers aangeduid

als: 'zij die verblijven in de desbetreffende onroerende zaak of een gedeelte daarvan'. Tot slot wordt een uittreksel van het exploit zo spoedig mogelijk in een landelijk of plaatselijk dagblad bekendgemaakt.

van één van de krakers, dan kan het exploit van dagvaarding op naam van die kraker worden gesteld – zonodig aangevuld met de woorden 'en de zijnen/haren' – en op de in art. 46/47 Rv voorziene wijze worden betekend.¹²

DE NIEUWE BEPALINGEN ZIJN NIET GESCHREVEN OM KRAKERS

TOE TE STAAN ZICH IN ANONIMITEIT TE BLIJVEN HULLEN

Sinds deze mogelijkheid van anonieme dagvaarding is het afgelopen met de 'Huidenstraat'-constructie. Na 1 januari 1987 werd het nog één keer in Haarlem geprobeerd, maar de president achtte de constructie inmiddels in strijd met de (nieuwe) wet en met de goede procesorde.⁹ Overigens zijn de (nieuwe) bepalingen uitdrukkelijk niet geschreven om krakers toe te staan zich in anonimiteit te blijven hullen. Zo werd geoordeeld dat tegen ter zitting verschenen krakers die hun identiteit niet wensen te onthullen, verstek dient te worden verleend¹⁰ en de (appèl)dagvaarding, waarin de kraker zichzelf slechts aanduidt als 'Hij die verblijft' in de desbetreffende onroerende zaak, dient nietig te worden verklaard.¹¹ Als de eiser eenmaal bekend is met de identiteit

De wet kent ook op enkele andere plaatsen mogelijkheden om bepaalde categorieën gedaagden – niet zijnde krakers – 'anoniem' te dagvaarden; dat zijn art. 53 Rv (gezamenlijke erfgenamen), art. 54 lid 2 Rv (aandeelhouders) en art. 771 lid 1 jo. 54 lid 2 Rv (rekenrechtigen).

- 1 HR 2 februari 1971, NJ 1971, 385 m.nt. CB.
- 2 Hof Amsterdam 10 juli 1980, NJ 1980, 594 m.nt. WHH.
- 3 Een variant was bijvoorbeeld dat de koper van een onroerende zaak, jegens wie de verkoper zich had verbonden de zaak op een zeker tijdstip leeg op te leveren, een gelijke vordering als in het Huidenstraat-arrest instelde.
- 4 HR 14 januari 1983, NJ 1983, 267 m.nt. WHH.
- 5 Zie voor uitvoerige commentaren op dit arrest P.A. Stein, 'Van de Huidenstraat naar het Sweelinck Conservatorium', NJB 1983-7, p. 202-208 en H. Oudelaar, 'Gedwongen ontruiming', *Advocatenblad* 1983-7, p. 150-160.
- 6 Wet van 21 mei 1981, Stb. 337. Zie voor de totstandkomingsgeschiedenis C.A. Adriaansens en A. Smolders, 'De leegstandswet in de praktijk', *RM Themis* 1988-5, p. 209-228.
- 7 Art. 4 sub 12° Rv-oud is gewijzigd bij Wet van 3 juli 1985, Stb. 384 en samen met de aanvulling op art. 5 lid 1 sub 2° Rv-oud per 1 januari 1987 in werking getreden, zie het Besluit van 20 oktober 1986, Stb. 526. Vgl. J.E.A.A. ten Berg-Koolen, 'Invoering van de naamloze dagvaarding; de kraker gekraakt?', NJB 1987-10, p. 306 en 314.
- 8 Daarbij mag van de eiser wel enig onderzoek worden verlangd, bijv. door raadpleging van de gemeentelijke basisadministratie en/of het vragen van de krakers naar hun identiteit, zie Pres. Rb. Arnhem 13 mei 1987, KG 1987, 230 en Pres. Rb. Rotterdam 3 augustus 1987, KG 1987, 362.
- 9 Pres. Rb. Haarlem 13 januari 1987, KG 1987, 70. Een prematurale voorloper is Pres. Rb. Amsterdam 19 december 1985, KG 1986, 37.
- 10 Pres. Rb. Den Bosch 20 maart 1987, NJ 1987, 787; Pres. Rb. Utrecht 17 september 1987, KG 1987, 445; Pres. Rb. Zwolle 10 januari 1991, KG 1991, 97; Pres. Rb. Groningen 8 januari 1993, KG 1993, 182; Hof Amsterdam 8 juli 1993, KG 1993, 292; Pres. Rb. Zutphen 13 december 1993, KG 1994, 97; Pres. Rb. Utrecht 3 februari 2000, KGK 2000, 1530. Anders Pres. Rb. Arnhem 17 januari 2000, KG 2000, 46, die oordeelde dat namens niet-verschenen (anonieme) krakers door een procureur verweer mag worden gevoerd, zonder dat deze de identiteit van zijn cliënten behoeft te onthullen.
- 11 Hof Amsterdam 4 juni 1987, NJ 1988, 455. Zie ook HR 20 januari 1989, NJ 1989, 586 m.nt. WHH en HR 19 mei 1989, NJ 1989, 587.
- 12 Aldus T & C Rv 2002 (A. Couprie/A.I.M. van Mierlo aant. 2.b) op art. 61, p. 134 en losbladige Burgerlijke Rechtsvordering (A. Knigge), aant. 2 op art. 61.

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat personen- en familierecht
met ervaring en met verantwoordelijkheidsgevoel

voor een advocatenkantoor in Noord-Oost Brabant, onafhankelijk werkend, met een commerciële praktijk, sterke marktpositie en een omvangrijke en landelijk werkende personen- en familierechtsectie.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www lijnbachsearch.com

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

30 jaar ERVARING

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

